

Ш

матгалоссе,
якое аб'ядноўвае

Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур не мае аналагаў і з вялікай доляй верагоднасці можа прэтэндаваць на занясенне ў Кнігу рэкордаў Гінэса як самы масавы шматнацыянальны фест мастацтваў. Такое сцверджанне мастацкага кіраўніка гэтага мерапрыемства Пятра Гуда, выказанае на прэс-канферэнцыі, прысвечанай юбілейнаму, 10-му па ліку, святу, на першы погляд падаецца крыху галаслоўным. Аднак пасля таго як асабіста пабачыш маштабнае фестывальнае дзейства, што на працягу трох дзён разгортваецца на вуліцах і плошчах старадаўняга Гродна, пераконваешся ў слушнасці такіх ацэнак.

Наша краіна, акрамя мноства толькі для яе характэрных адметнасцей, якія вызначаюць Беларусь сярод іншых дзяржаў, унікальная яшчэ і тым, што тут здаўна поплеч з карэнным этнасам у ладзе і згодзе жылі і жывуць прадстаўнікі шматлікіх нацыянальнасцей. Рознымі шляхамі траплялі яны на беларускія землі. Адных з іх, як скажам, татараў, запрасілі некалі ў якасці прафесійных ваяроў – абаронцаў рубяжоў нашай старадаўняй дзяржавы яе князі-владары. Другія, як яўрэі, знайшлі тут добразычлівасць і прытулак, бо калісьці якраз тэрыторыяй цяперашняй Беларусі было афіцыйна абмежавана іх выгнанніцкае рассяленне на еўрапейскім усходзе. А асобныя прадстаўнікі нашых суседзяў – латышы, літоўцы, палякі, рускія і ўкраінцы, знайшоўшы ў беларусах надзейных сяброў, вырашылі і жыць сярод іх.

Зразумела, з часам развіццё транспартных зносін, а ў нядаўнюю савецкую пару і яшчэ буйныя новабудовы – тыя ж прамысловыя гіганты Салігорска, Наваполацка ці Жодзіна, якія «прыцягвалі» да сябе кваліфікаваныя кадры з усіх канцоў шматнацыянальнай краіны – СССР, пасадейнічалі значнаму пашырэнню інтэрнацыянальнага арэала сучаснай Беларусі. Згодна з данымі апошняга перапісу насельніцтва, які праводзіўся ў 2009 годзе, асноўная маса нашых з вамі суайчыннікаў – 83,7 % – беларусы, а вось астатнія 16,3 % грамадзян краіны прадстаўлены больш як 140 нацыянальнасцямі. І кожны з іх валодае тымі ж правамі і дзяржаўнымі гарантыямі, што і прадстаўнікі тытульнай нацыі.

– Дзяржаўная палітыка Беларусі ў сферы міжнацыянальных адносін і аховы правоў асоб, якія належаць да нацыянальных меншасцей, – значае Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь Леанід Гуляка, – базіруецца на палажэннях Канстытуцыі нашай краіны, Канцэпцыі нацыянальнай бяспекі, закона «Аб нацыянальных меншасцях у Рэспубліцы Беларусь», а таксама – 36 міжнародных дамовах па правах чалавека і чалавечаму вымярэнню і асобных артыкулах больш як 20 розных айчынных заканадаўчых актаў.

Шмат увагі ўдзяляецца і пытанням развіцця нацыянальна-культурных традыцый усіх народаў, што жывуць у Беларусі, а таксама дзейнасці зарэгістраваных больш як 180 грамадскіх аб'яднанняў 26 нацыянальных супольнасцей, многія з якіх маюць рэспубліканскі, а некаторыя і міжнародны статус. І ўсё гэта нездарма, бо менавіта ад добразычлівых узаемаадносін у гэтай сферы ў вялікай ступені залежыць стабільнасць, міжэтнічны мір і згода ў сучасным беларускім грамадстве.

Вялікі клопат пра стабільнасць міжнацыянальных адносін у краіне праяўляе і Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А.Р. Лукашэнка. Згодна з яго даручэннямі ў нашай краіне паслядоўна ажыццяўляюцца прынцыпы дэмакратычнай нацыянальнай палітыкі, накіраванай на свабоднае развіццё культур, моў і традыцый нацыянальных супольнасцей. Сярод шматлікіх дзяржаўных мер і гарантый асаблівае месца займае Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур, правядзенне якога, дарэ-

чы, у свой час таксама было падтрымана Прэзідэнтам.

Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур – з’ява сапраўды ўнікальная. Дзе яшчэ, на якім свяце можна адначасна пазнаёміцца з культурнымі набыткамі і спрадвечнымі нацыянальнымі традыцыямі многіх народаў? І такую магчымасць якраз усім нам дае згаданы фест. Праўда, той, хто раз на два гады ў першыя чэрвеньскія выхадныя прыязджае ў Гродна, становіцца сведкам, а магчыма, і ўдзельнікам толькі заключнай часткі гэтага маштабнага дзейства. Бо сам фестываль праходзіць у некалькі этапаў на працягу тых самых двух гадоў.

Спачатку фестывальныя мерапрыемствы праводзяцца ў тэрытарыяльна-адміністрацыйных раёнах. У іх прымаюць удзел мясцовыя нацыянальна-культурныя аб’яднанні, якія ў творчым саперніцтве выяўляюць між сабой лепшых. Менавіта лепшыя атрымліваюць права прадстаўляць затым свой рэгіён на абласным узроўні. І толькі пасля таго, як адбудуцца адна тыпныя конкурсы ва ўсіх шасці абласцях і ў горадзе Мінску, з іх лаўрэатаў і пераможцаў фарміруецца склад удзельнікаў заключнага этапу. Іх заўсёды гасцінна прымае Гродна.

Гродзенская прапіска фестывалю таксама не выпадковая. Ва ўжо далёкім 1995 годзе, калі ў рэспубліканскага аргкамітэта з’явілася ідэя правядзення такога мастацкага свята, улады горада над Нёманам і Гродзенскай вобласці першымі адгукнуліся на прапанову прыняць у сабе шматнацыянальную

кагорту гасцей. Як бы складана на першым этапе ні было, з пастаўленай задачай гродзенцы справіліся паспяхова. Тады ж і было вырашана, што сталіцай Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур на сталай аснове стане Гродна.

Першы фестываль, а ён адбыўся ў 1996 годзе, быў бадай што самым малалікім. У ім прымалі ўдзел толькі 11 нацыянальна-асветных таварыстваў: украінскае, рускае, польскае, яўрэйскае, татарскае, армянскае, малдаўскае, літоўскае, азербайджанскае, карэйскае і нямецкае. Яны прадстаўлялі ўсе зарэгістраваныя на той час у нашай краіне грамадскія аб’яднанні нацыянальных супольнасцей. І, тым не менш, гэтае свята адразу займела сваю адметнасць. Ператварыўшы на некалькі дзён цэнтр Гродна ў сцэнічную пляцоўку, яно адразу трывала ўвайшло ў мастацкую палітру горада. У гродзенцаў і гасцей фестывалю тады ўпершыню з’явілася магчымасць пазнаёміцца з суквеццем нацыянальных культур – песнямі, танцамі, музыкай, узорами дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. І ўсё гэта ў той час, калі ў асобных краінах былога Савецкага Саюза адбываліся сутычкі на міжнацыянальнай глебе і тамтэйшае грамадства захліствалі хвалі нацыяналізму.

Трэба адзначыць, што кожны наступны фестываль нацыянальных культур мае свой каларыт і адрозніваецца ад папярэдніх. Так, правядзенне ў 1998 годзе другога па ліку шматнацыянальнага фесту супала па часе са святкаваннем гродзенцамі 870-гадовага

◀▲ Удзельнікі
фестывалю
нацыянальных культур
прайшлі шэсцем
па горадзе. 2014 год

юбілею свайго горада і мерапрыемствамі, прысвечанымі 600-годдзю рассялення татараў на землях Беларусі. Трэціму фестывалю, які праходзіў у час сустрэчы трэцяга тысячагоддзя і святкавання 2000-годдзя хрысціянства, па ініцыятыве Міністэрства культуры быў нададзены афіцыйны статус Усебеларускага. А ў 2002 годзе, у рамках чацвёртага свята, упершыню былі праведзены яго абласныя туры, што значна пашырыла геаграфію, дало магчымасць паўдзельнічаць у адборы на заключныя фестывальныя мерапрыемствы ў Гродне большай колькасці таленавітых людзей. Правядзенне ў 2004 годзе V Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур было ўпершыню падтрымана адпаведнай пастановай Савета Міністраў, і на ім была шырока прадстаўлена тэма 60-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Вялікая колькасць удзельнікаў – прадстаўнікі 38 гарадоў і 26 сельскіх населеных пунктаў Беларусі – вызначылася на рэгіянальных этапах. На шостым форуме таксама гучала ваенная тэма, бо яго мерапрыемствы прысвячаліся 60-й гадавіне Вялікай Перамогі. Акрамя гэтага, упершыню на заключных фестывальных мерапрыемствах праходзіў конкурс маладых выканаўцаў нацыянальнай песні. Таксама ў яго рамках адбылася важная падзея, якая засведчыла прызнанне высокіх дасягненняў нашай краіны ў рабоце з нацыянальнымі супольнасцямі: падпісанне дамовы аб супрацоўніцтве паміж Домам народаў Расіі Агульнарасійскай грамадскай арганізацыі «Ассамблея народоў Расіі» і дзяржаўнай установай «Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур» Міністэрства культуры Беларусі. Палажэнні гэтага дакумента накіраваны не толькі на наладжванне цесных сяброўскіх кантактаў праз абмен дэлегацыямі, выступленнямі творчых калектываў, выстаўкамі народнай творчасці, інфармацыйнымі камунікацыямі, але і ўдзел прадстаўнікоў бакоў у фестывалях, навуковых канферэнцыях, круглых сталах.

У 2008 годзе, калі праводзіліся фінальныя мерапрыемствы VII Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур, да яго далучыўся шэраг новых грамадскіх фарміраванняў афганцаў, грэкаў, грузінаў, дагестанцаў, казахаў, палесцінцаў, чувашоў і эстонцаў. А непасрэдна ўжо ў час правядзення рэгіянальных тураў былі створаны

балгарскае, кабардзіна-балкарскае і арабскае нацыянальныя аб'яднанні. Яшчэ адной адметнасцю стала правядзенне абраду нацыянальнага вяселля – мерапрыемства, без якога пасля ўжо не абыходзілася ніводнае новае фестывальнае свята.

Восьмы фестываль праходзіў у 2010 годзе пад знакам 65-годдзя Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Паказавшы прыклад адзінства народаў, на заключных фестывальных мерапрыемствах у Гродне з поспехам выступілі клубы нацыянальных культур «Шматгалоссе» з Барысаўскага раёна Мінскай вобласці і «Карагод» з Ганцавіцкага раёна Брэсцкай вобласці, у якіх тады ўдзельнічалі прадстаўнікі адпаведна 14 і 10 нацыянальнасцей. Таксама ўразіў публіку і народны клуб нацыянальных культур «Дружба» Ільюшынскага Дома культуры Ушацкага раёна Віцебскай вобласці, дзе аб'ядналіся самадзейныя артысты 5 нацыянальнасцей.

Два гады таму ў час правядзення заключных мерапрыемстваў IX Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур у Гродне яго ўдзельнікі, якія прадстаўлялі ўжо 27 нацыянальна-культурных аб'яднанняў, адкрылі для сябе і для глядачоў каля 20 новых праектаў. Сярод іх – конкурс адзінаборстваў прадстаўнікоў розных нацыянальнасцей, выстава нацыянальнай народнай гаспадаркі і інш. У рамках фестывалю ўпершыню адбыўся гала-канцэрт творчых калектываў краін Адзінай эканамічнай прасторы (Беларусі, Расіі, Казахстана), упрыгожылі свята і выступленні шырока вядомага і паважанага аматараў беларускага мастацтва Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору імя Г. Цітовіча, канцэрт заслужанай артысткі Расіі Алены Варабей, дарэчы, ураджэнкі Брэста, і рэспубліканскі фестываль фаер-шоу.

Трэба зазначыць, што за час свайго правядзення Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур даў пуцёўкі ў творчае жыццё многім вядомым сёння ў Беларусі і за яе межамі спевакам і музыкантам, стаў родапачынальнікам некаторых папулярных нацыянальных фэстаў. Паводле слоў Пятра Гуда, дзякуючы фестывалю нацыянальных культур у Мінску ўзнікла міжнароднае свята армянскай культуры «Міясін», а азербайджанская дзяспара арганізавала фестываль «Усходнія прысмакі», які славіцца не толькі незвычайнымі стравамі, але і

адметнымі ўсходнімі танцамі. Сваю шырокую аўдыторыю мае і рэспубліканскі фестываль яўрэйскай культуры і мастацтваў. Дарэчы, на прэс-канферэнцыі П. Гуд выказаў спадзяванне, што на адным з бліжэйшых святаў у Гродне ўдасца правесці асобнае мерапрыемства, дзе б сабраліся разам усе зоркі, якія сваім творчым ростам абавязаны Рэспубліканскаму фестывалю нацыянальных культур.

А вось дзясяты, юбілейны фестываль, заключны этап якога праходзіў сёлета ў пачатку чэрвеня, паводле сцверджання яго арганізатараў, пабіў усе ранейшыя рэкорды. У ім удзельнічала больш за 900 прадстаўнікоў 44 нацыянальных аб'яднанняў, а святочная праграма ўключала звыш 60 розных мерапрыемстваў, прычым 17 праводзіліся ўпершыню. Да большасці з іх разам з гродзенцамі і гасцямі горада пашчасціла далучыцца і нам.

Традыцыйнае фестывальнае дзейства распачалося пад вечар з тэатралізаванага шэсця прадстаўнікоў розных нацыянальнасцей. Наперадзе святочнай калоны – вялізнае палатно з адлюстраванай на ім выявай добра вядомай эмблемы фестывалю – сяміпялёсткавай кветкай-краскай, пашытай з рознакаляровых тканін, што сімвалізуе моцнасьць сяброўскіх сувязей народаў шматнацыянальнай Беларусі. Абраныя ў нацыянальныя строі, удзельнікі прайшліся па вуліцы Савецкай да аднайменнай плошчы, дзе была запланавана цырымонія адкрыцця свята.

У час урачыстага праменаду кожнае нацыянальнае грамадскае аб'яднанне пастаралася найлепшым чынам прадставіць культурныя здабыткі сваіх народаў: гучалі песні, на тварах людзей было шмат радасных усмешак... Былі тут і вялікія па колькасці прадстаўнікоў дэлегацыі, і зусім малалікія. Да такіх адносіліся ў асноўным сёлетнія фестывальныя дэбютанты: італьянская дыяспара – яе аднаасобна прадстаўляў 8-гадовы хлопчык з Гомеля Рафаэль Пападзія, ды сямейная пара англічан Джон і Алена Нат, якія прыехалі на фестываль з Рагачова, што стаў ім родным.

На галоўнай сцэнічнай пляцоўцы кожную дэлегацыю сустракалі хлебам-соллю. Намеснік прэм'ер-міністра Беларусі Анатоль Тозік зачытаў прывітальны адрас Прэзідэнта краіны А.Р. Лукашэнкі ўдзельнікам і гасцям свята. Затым гучалі вітанні фестывалю ад

яго арганізатараў і кіраўніцтва Гродзенскай вобласці. Старт жа заключным мерапрыемствам юбілейнага форуму нацыянальнасцей быў дадзены святочным канцэртамі, які доўжыўся да глыбокай ночы.

Шматтысячная глядацкая аўдыторыя сабралася ў той вечар на галоўнай гродзенскай плошчы і гучна вітала як айчынных выканаўцаў, сярод якіх былі Гюнеш, Герман, Тэа, Тарыел Майсурадзе, так і замежных – легендарную расійскую групу «Ласковы май» і не менш вядомы ансамбль з Германіі «Чынгізхан». Галоўным жа гасцем гэтага зорнага канцэрта стаў народны артыст Расіі Леў Лешчанка.

На наступны дзень свята перамясцілася ў горад і таксама радавала ўсіх каларытамі сваіх непаўторных падзей. Асабліва прыцягвалі гасцей нацыянальныя падворкі. Іх было 22, і ў кожным – пэўная цікавостка. На польскім нас запрасілі прадэгустваць нацыянальныя стравы – флякі і бігас, на яўрэйскім мы пакаштавалі мацу, а на грузінскім толькі палюбаваліся вялізным тортам у выглядзе геаграфічнай карты гістарычнай радзімы яго стваральнікаў – Грузіі... Было і яшчэ на што паглядзець і што пакаштаваць: украінцы наладзілі свята варэнікаў, дагестанцы падрыхтавалі выставу халоднай зброі, у «Доме іранцаў» гучалі экзатычныя для нас музычныя інструменты даф, танбак, тар і сантур, а малдаване запрашалі ў кола і навучалі сваім нацыянальным танцам.

У заключны дзень фестывалю ў Гродне ўладарыў тэатр. У праграме свята нацыянальнага тэатральнага мастацтва значылася 8 пастановак самых розных жанраў. Напрыклад, артысты эксперыментальнага тэатра-студыі «Бочонок» паказалі прэм'еру грузінскай музычнай камедыі «Вай мэ, Ханума!». Яўрэйскі тэатр «Шалом» – музычны спектакль «Падарунак лёсу». А выпускны клас тэатральнага аддзялення Гродзенскай школы мастацтваў імя Тызенгаўза – пастапоўку знакамітага «Рэвізора»...

Мы ж надвечоркам нядзельнага дня з вялікай неахвотай развітваліся з гасцінным Гроднам. У горадзе яшчэ на ўсю моц уладарыў фестываль, і можна было чарговы раз парадавацца, што ў нашай цудоўнай краіне шануюць людзей любой нацыянальнасці. Што ўсе мы розныя, але мы – разам!

Сяргей ГАЛОУКА ▮